

دانشگاه علوم پزشکی تبریز
دانشکده پیراپزشکی

طرح درس: جمعیت و تنظیم خانواده

تهیه و تنظیم: ناصر خدایاری

تعداد واحد: 1/25 واحد
نوع واحد: 21 ساعت
فراگیران: دانشجویان ترمهای مختلف کارشناسی
مدرس: ناصر خدایاری ، مربی و عضو هیأت علمی گروه
آموزشی علوم پایه

عنوان درس: جمعیت و تنظیم خانواده
مکان تدریس: دانشکده های دانشگاه علوم پزشکی
روز و ساعت: متغیر

هدف کلی:

آشنایی دانشجویان با جمعیت شناسی و تنظیم خانواده

وظایف و فعالیت های دانشجویان:

- 1- حضور منظم و به موقع در کلاس
- 2- انجام تکالیف مربوطه، شرکت در سنوال و پاسخ در ارتباط با موضوع مورد بحث

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- 1- آزمون پایان ترم (شفاهی) 75% نمره
- 2- انجام تکالیف 15% نمره
- 3- مسئولیت پذیری و حضور فعال در کلاس 10% نمره

دانشگاه علوم پزشکی تبریز
دانشکده پیراپزشکی

جلسه	اهداف کلی آشنایی دانشجویان با:	اهداف عینی	حیطه هدف
1	آشنا نمودن دانشجویان با کلیات و مبانی جمعیت شناسی و تنظیم خانواده و ارتباط دادن آن با سایر رشته های نزدیک به نحوی که در عین آشنایی، دانشجو بتواند به تاثیر جمعیت شناسی در چگونگی ارائه خدمات آموزشی، رفاهی و بهداشتی و امر برنامه ریزی در زمینه های یاد شده پی ببرد.	در پایان این درس، انتظار می رود: دانشجویان با مقدمه مباحث جمعیت و تنظیم خانواده و تفکیک سه حوزه جمعیت از منظر جمعیت شناسی، جمعیت در فقه اجتماعی اسلام و بیان نظریه های مختلف اعم از تشویق فزونی و تحدید موالید و جمعیت و تنظیم خانواده از منظر بهداشتی آشنایی پیدا بکنند.	آموزشی
2	هدف از ارائه مباحث جلسه دوم: آشنا نمودن دانشجویان با موضوعاتی از قبیل: جمعیت شناسی در لغت و در اصطلاح، کارویژه جمعیت شناسان، تاثیر عوامل اجتماعی و اقتصادی بر تغییرات جمعیتی و تاثیر متقابل جمعیت بر جامعه و جامعه بر جمعیت و فوائد جمعیت شناسی	در این جلسه پس از ارائه مباحث انتظار می رود که دانشجویان تفاوت جمعیت شناسی در لغت و اصطلاح، حوزه مطالعاتی جمعیت شناسان، حجم، ترکیب و توزیع جمعیت و تاثیرات متقابل شرایط اجتماعی و اقتصادی را بر جمعیت و... وقوف یابند.	آموزشی
3	هدف از ارائه مباحث جلسه سوم: آشنا نمودن دانشجویان با خصوصیات زیستی و اجتماعی جمعیت	پس از ارائه مباحث جلسه سوم انتظار می رود که دانشجو بان با چهار مختصات زیستی یعنی سن، جنس، تاهل و نژاد که تا حدی جبری و بیولوژیک است آشنا شده و تفاوت آن چهار را با مختصات اجتماعی جمعیت یعنی شغل، میزان درآمد، حجم خانوار و محل سکونت افراد یک جامعه دریابند.	آموزشی
4	درجلسه چهارم هدف: آشنا نمودن دانشجویان با منابع داده های جمعیتی است.	پس از ارائه این درس انتظار می رود که دانشجویان با منابع داده های جمعیتی یعنی دولتها و صنایع و تفاوت آمار حیاتی که کارویژه نهادهای یاد شده است با آمار ریاضی پی ببرند.	آموزشی
5و6	در جلسه پنجم و ششم هدف: آشنا نمودن دانشجویان با مفاهیم اساسی جمعیتی است.	پس از جلسه پنجم و ششم انتظار می رود که دانشجو به مضامین اصطلاحاتی چون میزان ناخالص موالید، میزان ناخالص مرگ و میر، میزان های سن خاص، میزان موالید و مرگ و میر استاندارد شده، امید زندگی، پهنه عمر، نسبت جنسی، باروری و باروری طبیعی پی ببرند.	آموزشی
7	جلسه هفتم: هدف آشنا نمودن دانشجویان با مباحثی چون؛ ترکیب سنی جمعیت، سنجش رشد جمعیت و پدیده مهاجرت است.	انتظار می رود پس از ارائه مباحث فصل انتظار می رود که دانشجویان با روند ترکیب جمعیت جهان، جمعیت ایران از این نقطه نظر و تاثیر ترکیب جمعیت بر کارکرد جامعه، مدل سنجش رشد جمعیت و مهاجرت و انواع و دلایل آن آشنایی پیدا نمایند.	آموزشی
8	جلسه هشتم: هدف آشنا نمودن دانشجویان با عوامل موثر بر افزایش و رشد جمعیت و پایگاه اجتماعی و میزان باروری و تکنولوژی، اقتصاد و وجهه نظرها است.	در پایان این جلسه انتظار می رود که دانشجویان به این حقیقت برسند که چه عواملی موجب ازدیاد جمعیت در یک جامعه می شود، پایگاه اجتماعی فرد چه تاثیری در حجم و اندازه خانواده می گذارد و رشد تکنولوژی از این منظر چگونه ارزیابی می شود و همچنین عواقب رشد سریع جمعیت نیز باید مورد توجه دانشجویان قرار گیرد.	آموزشی
9	هدف از برگزاری جلسه نهم؛ راههای محدود کردن رشد جمعیت و بررسی دو نظریه مالتوس و نظریه مرحله انتقالی جمعیت، بیان مفهوم اکولوژی و اکوسیستم و مسائلی که بومشناس بررسی می کند.	در انتهای این مجال انتظار می رود که دانشجویان با مکانیزم های کنترل موالید، ارتباط فرزند کمتر با زندگی بهتر، درستی و نادرستی راهبرد جمعیتی مذکور، درستی و نادرستی نظریه جمعیتی مالتوس و تاثیر شهرنشینی بر کنترل موالید آگاهی پیدا نمایند.	آموزشی
10	در جلسه دهم: هدف آشنا	در پایان جلسه انتظار می رود دانشجویان با بررسی جمعیت شناسی از منظر	آموزشی

	نمودن دانشجویان با قسمت دوم بحث یعنی بررسی جمعیت شناسی از منظر فقه اجتماعی است .	فقه اجتماعی آشنایی پیداکنند و بتوانند به جمعیت در آئینه آیات و روایات و از منظر کتاب ، سنت ، اجماع و عقل و از منظر فقه اهل سنت نگاه بکنند .
11-	در جلسه یازدهم : هدف آشنا نمودن دانشجویان با مفاهیمی همچون؛ افزایش جمعیت بر مبنای تضاد هندسی ، تعریف انفجار جمعیت ، سیاست های جمعیتی ، تاریخچه سیاست های جمعیتی ، سیاست های جمعیتی در ایران در مقطع قبل از انقلاب اسلامی و سه دهه گذشته پس از پیروزی انقلاب اسلامی است .	در پایان جلسه یازدهم انتظار می رود که دانشجویان بتوانند با مفهوم تضاد ریاضی رشد امکانات یک جامعه و افزایش رشد جمعیت به صورت تضاد هندسی، و پیامدهای رشد سریع جمعیت و سیر مباحث تاریخی جمعیت شناسی و سیاست های جمعیتی در ایران قبل و بعد از انقلاب اسلامی و فقدان نظریه های جمعیتی مشخص بویژه در دهه اول پس از پیروزی انقلاب اسلامی آشنایی پیدا بکنند .
12	جلسه دوازدهم و هدف از آن : آشنایی با نظریه های علمای اسلامی تا پیروزی انقلاب اسلامی	در پایان جلسه دوازدهم ، انتظار می رود که دانشجویان با نظریه های جمعیتی علمایی چون علامه محمد تقی جعفری ، آیت الله شهید محمد باقر صدر ، آیت الله سید موسی صدر، دیدگاه مجله مکتب اسلام که حاوی نظر برخی علما و زیر نظر آیت الله مکارم شیرازی بوده ، حجت الاسلام شهید سید عبدالکریم هاشمی نژاد ، آیت الله مطهری ، مرحوم حجت الاسلام علی حجتی کرمانی ، آیت الله شهید بهشتی و نظریه حجت الاسلام دکتر احمد بهشتی آشنایی پیدا بکنند.
13	جلسه سیزدهم : در این جلسه هدف بررسی دیدگاههای علما در طول سه دهه پس از پیروزی انقلاب اسلامی است .	در پایان ترم انتظار می رود که دانشجویان با دیدگاه امام خمینی (ره) که با دید حکومتی به مساله جمعیت نگاه می کند و نوسان نظریه ها به ویژه در عصر حاکمیت دولت نهم و دهم و نظریه برخی از علمای حامی دولت در مورد مساله جمعیت چون آیت الله جعفر سبحانی ، علامه حسینی نهرانی و استدلالهای موافقان و مخالفان تحدید موالید از میان علمای معاصر آگاه گردند.
14	جلسه چهاردهم و هدف: آشنایی دانشجویان با قرآن و مساله جمعیت و بررسی نظریه علمای معاصر اهل سنت	در پایان جلسه چهاردهم ، انتظار می رود که دانشجویان با دلایل قرآنی مخالفان تنظیم جمعیت و نقد آراء آنان از طریق آیات قرآنی و احادیث و نظریه های علمای اهل سنت در مورد جمعیت آشنایی حاصل نمایند آشنایی پیدا نمایند.
15	هدف جلسه پانزدهم : آشنایی کلی با نهاد خانواده است .	در پایان جلسه پانزدهم ، انتظار می رود که دانشجویان با مفاهیمی چون ساخت خانواده ، خویشاوندی ، تاثیر صنعتی شدن و شهرنشینی بر خانواده ، انتخاب همسر ، کارکردهای خانواده ، در جامعه صنعتی ، طلاق ، و دلایل آن و دگرگونی در ساخت خانواده اشاره شود.
	جلسه شانزدهم و هدف: آشنایی دانشجویان با فرایند تکامل کودک و خانواده از منظر اسلام است .	در پایان جلسه شانزدهم ، انتظار می رود که دانشجویان با فرایند تکامل کودک در سه مرحله قبل از ازدواج و چهار مرحله بعد از ازدواج و نظر اسلام در مورد دلایل تفاوت شخصیت کودکان و تاثیر متقابل کودک بر خانواده و خانواده بر کودک آشنا بشوند.
16	هدف جلسه پانزدهم : آشنایی کلی با نهاد خانواده است .	در پایان جلسه پانزدهم ، انتظار می رود که دانشجویان با مفاهیمی چون ساخت خانواده ، خویشاوندی ، تاثیر صنعتی شدن و شهرنشینی بر خانواده ، انتخاب همسر ، کارکردهای خانواده ، در جامعه صنعتی ، طلاق ، و دلایل آن و دگرگونی در ساخت خانواده اشاره شود.